

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Illvstrivm Controversiarvm Biga.

Caraccioli, Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1619

Controversia Secvnda De Sancti Martini Fv Nere A Sancto Ambrosio
procurato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64242](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64242)

dicandum, & cum videret gentem illam agrestem doctrinam eius non recipere (nam tantum nouem, vel secundum alios, tantum duos ad fidem cōuertit) illos duos secum ducens, reuersus est Ierosolymam.

Iam igitur vides, sincere Lector, quot firmamenta Traditionū, Conciliorū, Patrum veterum, atq; Historicorum habeat hæc sententia, quæ B. Iacobū Hispaniæ Euangeliū intulisse asseuerat. Quocirca nunquā equidē fatis mirari poterō, tot tantisque Scriptoribus, atque vetustissimæ Traditioni vnum Baronium, Virum alioqui in Historicis versatissimum, & qui, (vt de v. Hieronymo Augustinus dixit) omnes penē libros euoluerit, repugnasse. Porro Cardinalem illum præclarissimum id fortasse, saltem ex parte aliqua, excusare poterit. Quod multos ex ijs, quos protulimus testes, sua ætate nondum editos, videre nequiuerit. Alioquin si legisset Anastasium, & Iacobum Arabes; Dexterum, Aprigium, Braulionem Hispanos; & quod maximi facio, Concilium Bracarense, nō dubito, dedisset ille manus. Adde Hieronymi, & Chrysostomi loca illa à me adducta vel Baronius non legit, vel si obiter vidit, fortassis (quod festinantibus, aliudque vestigantibus accidit) non admodum consideratè perpendit. Itaque cum is pleraque non legerit pleraque autem, (sed immeritò) Spuria existimauerit, rem quam alioqui sibi visus est cum Actis Apostolorum difficillimè conciliari posse, abijcere maluit, quam firmare. At bene est: Huius facti veritas complusculis ab hinc annis, hoc est, ab eo tempore, quo in dubium verti ccepit & ipsa vires acquirere; atque in diēs, vt ritè ominor magis, magisque acquireret.

CONTROVERSID SECVNDI

DE SANCTI MARTINI FVNERE A SANCTO Ambrosio procurato.

81

QVOD tradit B Gregorius Turonensis a Sanctum Ambrosiū dum Mediolani degeret, miro tamen modo interfuisse Turonibus, & celebrasse funus Beati Martini, sciunt Theologi id ex eo capite in dubium verti non posse, quod eiusmodi indiuidui (vt scholæ loquuntur) replicatio Diuina potentia fieri nequeat. Nā grauisima sunt rationum momenta, quæ è sacris fontibus deducta peritiarum rerum viri in medium afferunt, vt id Diuino numini possibile esse adstruant. Nobis, qui nunc Historicum agimus, sat fuerit è vetustis Christianorum historijs obiter hoc loco recensere exempla aliquot testa

a lib. 1. de
Mirac. S.
Mart. cap. 5

tissima

b Nys. tract
de Thaumatur.

c Martyrolog. Rom. die
6. Dec.

d Apud Su-
rium. To. 1.

c rancion.

f cap. 150.

g Ad. 4. A.
pri. & 11.
Nouemb.
h. To. 4. an.
351.

i Virg. I. Aen.
no. 1.

tissima videlicet b Sancti Gregorij Thaumaturgi absentis simul, & miro tamen modo, præsentis Troadio Martyri: hortantisque ne cederet cruciatibus: Nicolai Myrensis Episcopi, c Constantino Magno dum lo- gè abesset, apparentis, admonentisque vt Tribunus calumnijs pressos ab- solueret: Seueri Episcopi Rauennatis d simillimo huic, de quo disputa- mus, exemplo, funus Geminiani Episcopi Mutinensis procul remoti ad- mirandum in modum procurantis; Antonij Patauini e dum Patauij con- cionaretur, Vlyssiponem adeuntis, vt moribundum pia ope iuuaret Pa- trem. Si cui autem minus verisimile videatur id, quod eodem loco Gre- gorius Turonensis narrat, Ambrosium Sacrificatē totas duas horas in- dormiisse, vt interim celebritatem funeris Martino persolueret, is in Pra- to Ioannis Moschi, f libro videlicet à II. Nicæna Synodo sæpè laudato, si- milem prorsus legere poterit historiam, qua narratur Rumellensem E- piscopum coram Agapeto Romano Pontifice, & frequentissimo populo sacris operantem, Diuini Spiritus consueta luce perfusum, tres propemodum horas, cunctis admirantibus per excessum substitisse. Rem gestam Baronius ipse To. vj. Annalium recitat, recipitque. Itaque id solummodo restat firmandum, quod de anno obitus Ambrosij, atque Martini ab Amplissimo Cardinale nostra ætate in controuersiam adductum est. Si- quidem Cæsar Baronius eruditione, virtute, ac famæ celebritate clarissi- mus cum in suis Notationibus ad Romanum Martyrologium, g tum eti- am in Annalibus h difficili argumentorum molimine pernegat B. Am- brosium superuixisse B. Martino, imo probare nititur illum Anno Chri- sti 397. hunc autem 402. hoc est quinque post annis obiisse: ac proin- de asseri non posse Ambrosium, qui diu ante excessisset è vita, curasse Martini funus. Breuiarium verò Romanum rem tanto opere à Conditore Annalium exagitatam, prudenter tacet: quippè non est necesse omnia sanctorum Virorum gesta, etiam si certa sint, atque explorata, multò mi- nus ea, quæ controuersa sunt, in Ecclesiastici Officij breuem illam synop- sim includi. Id tamen habet, octogesimo primo ætatis anno, Tertio idus Nouembris B. Martinum ad cælum euolasse; Ambrosium verò anno sal. 397. Quod, vt in Romano Martyrologio est, contigit Prid. Non. Aprilis Quæ quidem Gregorij narrationi non parùm suffragari, non multò post, videbimus.

Ego verò (ingenuè fateor) nullo pacto auderem tantulus cum viro tã- to in aciem descendere, & imparibus adeò viribus congressi, me in me, quamuis ætate iam quinquagenarium, illud Virgilianum fortassis intor- queretur, i *Infelix puer, atq, impar congressus Achilli;* sed multa me tamen animarunt, atque adeò permouerunt ad hanc disputationem ineundam,

qua

quæ singillatim debeo hoc loco paulo diligentius exequi, antequam Baronij argumenta repræsentem.

82 Primum, Amor, & studium antiquitatis, quam à nouitate, vt passim fieri video, vndique impeti, ac de fastigio suæ auctoritatis longæuo tempore sibi comparatæ immeritò deturbati, indignè ferebam. Enimuerò narrationem istam procurati ab Ambrosio Martiniani funeris non heri derepentè, fungorum instar, exortam, sed ante annos mille à Gregorio Turonensi, qui proculdubio è Turonensis Ecclesiæ graui traditione, certisquæ monumentis eam accepisse existimandus est, literis consignatam posteritas habuit. Eadem tot sæculorum stabilita consensu, ac plurimorum scriptorum firmata auctoritatè, iam pridem meruit in sacrarum precum Breuiaria inseri, in lucem edi, & vno omnium ore decantari. Itaque rei narratæ testatissima grauitas, & adeò antiqui ac Sancti Scriptoris auctoritas promeritam sibi defensionem non à me solum, sed à quouis alio, qui sacras historias studiosius peruoluet, omni iure deprecabat.

83 Quis enim æquo animo patiatur maluisse Baronium vnum Hilduinum in abroganda B. Gregorio fide imitari, quam præscos Clericos Turonenses, Venantium, Fortunatum, & Abbatem Trithemium, qui omnes Turonensem Præfulem nò à sanctitate solum, sed etiam à prudentia, sapientia, grauitate, eruditioneque commendauerunt? Scitè eruditus quidam è recentioribus: *Nunquam, ait, negabo, quin etiam profitebor, Gregorium Turonensem de Ecclesiastica historia, & Francorum gestis rebus præclare mereri, paucosque experiri quanta ex eius lectione utilitas capiatur ab ijs, qui non vniam historie Romanæ partem sed vniuersum genus amplectuntur.* Accedit non debuisse Baronium, Hilduinum testem adducere, vt B. Gregorium negligentia in rebus historicis, & simplicitatis argueret, tum quia ille de re valde diuersa ab ista, quam nunc tractamus, agit, tum etiam quia in Gregorio Hilduinus carpit (iure ne, an iniuria, alij viderint) id quod non tam Gregorij Turonensis est, quam Anonymi Scriptoris historie Sancti Saturnini. Hunc enim testem ille aduocat, scilicet, vt apud ipsum rei narratæ sit fides. Gregorij verba hæc sunt: *Huius Decij tempore septem viri Episcopi ordinati ad predicandum in Galliam missi sunt, sicut historia passionis Sancti Saturnini Martyris denarrat.* Ita excusat B. Gregorium doctus vir Saussleyus lib. 1. Annalium Aurelianensium. Et prudenter quidem: Sanctorum enim Patrum dicta à priuato homine non explodenda sunt, sed probè expendenda. Verum abrupto odio in hunc sermonem, ne vt Anus illa Ptolomais, litem ex lite feramus, interim autem spero Dionysianam istam controuersiam à viro toleru, & docto, cui nunc esse in manu percepi, diremptam iri.

c. Brouer.
Notis ad
Venant. For-
187.

84 Altera causa suspiciendæ defensionis huius, extitit, quod deprehenderim Baronium signantem B. Martini mortem ad annum 402. longè videlicet post Ambrosij decessum, omni propemodum veterum testimonio esse destitutum. Nam Sigebertus, qui similiter, ad 402. figit Martini obitum, nequaquam debebat tantum virum à vulgata, & tot sæculis probata sententia dimouere. Sciebat enim Baronius, quis ille Sigebertus, & quot plausfra erratorum in suis Chronicis habeat. Quanquam si benè aduertatur etiam Sigebertus à nobis potius stat, quàm à Baronio, quoniam is ipse tradit Martinum secundum quosdam obiisse Anno Christi 399 & cum inferius suam scribit sententiam, ponit quidem Martini obitum anno 402. sed Ambrosium post eum, hoc est 403. obiisse opinatur; Baronius autem illud prius à Sigeberto, perperam licet dictum, arripit; postorius autem, quod sibi refragatur, tacet. Sigeberto adiungere nititur Seuerum, & ipsummet Gregorium Turonensem, sed vt infra patebit, immeritò prorsus, & casto labore.

85 Tertiò, facilè spero comperiet lector argumenta Baronij pleraque aduersus Turonensem conflata esse non ex verbis, quæ ille emendatè scripsisse credendus est, sed ex mendis, quæ vitio temporum in Gregorianos codices irreperunt. Ego verò vt non negauerim multa nunc in Gregorij, addo & Seueri, reperiri operibus, quæ & à seipsis inuicem, & à recta temporum ratione discordant, & adedò planè discordant, vt neque à me, neq; ab alio quopiam conciliari posse existimem, ita nemo in euoluendis historijs paulò versatior, insiciabitur in eiusmodi erratis facilè excusari posse Gregorium, & culpam omnem in librarios reijcet, qui notas numerorum, siuè id genus dictiones, quæ facillimè corrumpi possunt, per oscitantiam, inscitiamuè corruerunt. Eas corruptelas si obseruasset, aut emédasset, excusatio interim (vt par erat) B. Gregorio, eruditissimus Baronius, & sibi diligentia, & solertia laudem peperisset, & sacri, atque antiqui Historici existimationem cum suo illo Hilduino, nequaquam deminuisset. Ego itaque in legendo, atque intelligendo vetere quocunque Scriptore distinctione opus esse arbitror, quæ ea quæ certò, vt nunc leguntur, scripsit ab ijs quæ ferè certò non ita scripsit separemus. Id vt feliciter assequamur, inter cætera conducit maximè conferre alia de re eadem, aut simili, eiusdem Auctoris loca: Rarò quippè accidit omnia esse adedò corrupta, vt ne vestigium quidem sinceræ scripturæ reliquum sit. Atque hac tandem ratione exsculpere poterimus veram loci sententiam.

86 Venio itaque Gregoriani Codicis corruptelas aliquot vestigatum vt ijs, antequam vltius progrediamur, quo ad fieri poterit, emendatis, clarior, atque expeditior deinceps, procedat disputatio. Insigne erratum est lib. 1. Historiæ Francorum cap. vltimo. *Temporibus Archadij, & Hono-*

ry (aliqui Codices addunt, *Secundo Imperij Anno*, sed gloriema est Iciolorum, quod & in Bricij Vita apud eundem Gregorium expungendum est Nam tùm Lippomanus tùm etiam Aldus senior, qui ante annos centum è veteribus MM. SS. primus omnium euulgavit Martini vitam, nihil tale habent) *S. Martinus Turonorum Episcopus plenus virtutibus, & sanctitate. præbens infirmis multa beneficia, octogesimo, & primo sua ætatis anno, Episcopatus autem vigesimo sexto, apud Condatensem Diocesis sua vicum excedens è saculo feliciter migravit ad Christum. Transijt autem media nocte, qua dominica habebatur, Attico, Casarioq; Consulibus. A Passione Domini Anno CCCCXII.*

Iam quis non videat hæc cum ratione temporum aperte pugnare si notas numerales ita, vt Codex nunc habet admittamus? Si enim tempore Archadij, & Honorij Martinus obiit, quomodo à Passione Domini CCCCXII. hoc est à nato Christo 445. id contingere potuit, quando non iam Archadius, aut Honorius, sed Theodosius, & Valentinian. imperabāt? Rursus, si à nato Christo 445. qua ratione verum erit obiisse ætatis suæ octogesimo primo quem constat natum Costantino Imperante, hoc est, ante annos centum & triginta. Denique Atticus, & Casarius Cons. fuere aliquot annis ante quatringsesimum, cur igitur scriptum est gessisse Consulatum quinquaginta, post, annis? Et verò Scaliger, Masseus, Baronius alias, atque alias ex his paucis verbis diaphonias collegerunt, sed plerasque immeritò, vt videbimus, & superuacaneo opere. Ista verò, quæ nos adduximus menda, non difficile corrigemus, si notam numeralem CCCCXII. quæ procul dubio corrupta est, restituamus hoc pacto, CCC-LXIII. obiit enim Martinus anno à Passione Domini 362. qui fuit ab eiusdem Natiuitate 395. Debere autem notam iam dictam sic emendari, ex Gregorio ipso euidenter colligo. Is enim explicitè scribit, Martinum eo anno obiisse, quo vndecima Nouembris incidit in diem Dominicam. Patet autem his verbis descripsisse non alium Annum, quam 395. Hoc quippè anno, & non alio, circiter ea tempora occurrente, dies Dominica fuit vndecima Nouembris.

87 Accedit alterum veræ lectionis indicium, quòd ad oram lib. 2. cap. 43. eiusdem historię Francorum scriptum sit, Clodoueam obiisse Anno Christi 507. Cum enim alibi sæpè repetitum sit ab eodem Gregorio, Clodoueam obiisse anno 112. à Martini obitu, ex horum collatione locorū clarissimè habetur, Martinum obiisse anno Dom. 395. Nā si à 507. detrahas 112. reliqui erunt 395. neq; plures, neq; pauciores. facile verò fuit corrumpi CCLXII. & fieri CCCCXII. Antiqui enim Notarij, atque Arithmetici, literam C. quæ centum significat, non litera semicirculari, vt nunc fit, sed angulari ad hunc modum [formabāt. Vide Manutij de numerorum notis Commentarium. Itaque proclive fuit per librariorum oscitantiam

addi superiorem illam lineam prostratam, atque ex L. euadere [& postea C.] Porro hanc emendandi formam, ex ipso didici Baronio, ut Baronius à Latino, qui notam numeralem CCCCXXX. apud Philastrium de hæresibus cap. 112. eodem modo mutarunt in CCCLXXX. Lege Baronianas Notationes in Rom. Martyrologium ad xv. Kal. Augusti. Obijtigitur Martinus Anno à Passione Domini CCCLXII. qui est à Christo nato 395. Alia similiter eiusdem Codicis errata infra detegemus, & emendare conabimur, ne quod B. Hieronymus ait Præfatione ad Eusebij Chronicon *Vitia librorum ad auctorem referantur.* Quod quantarum inter eruditos turbarum causa sit, sæpè videmus.

88 Quartò, Animaduerti Baronium, aliosque nonnullos ob id potissimum Gregorij narrationem reijcere, quod cum dicat Martinum obiisse Attico, & Cæsario Cons. putant etiam eundem statuisse obitum Martini anno salutis 397. Et id quidem iuxta Vulg. Fastos rectè cõsequitur. At Gregorius aliter statuisse Consulum Fastos existimandus est, quia ipse, ut supra vidimus, clarissimè significat, Atticum, & Cæsarium eo Anno gessisse Consulatum, quo vndecima dies Nouembris contigit in diem Dominicam, atque adedò in Annum Christi 395. Quanquam autem id & à Vul. Fastis, & fortassis à recto Consulibus statuendi modo dissideat, ne tamen mirere, studiose Lector, Nam, si licuit aliquibus vetustis, & recetioribus Chronographis dissentire ad inuicem in figendis Consulibus ad annos Christi, ut patet in his ipsis Cæsario, & Attico, de quibus nunc agimus, quos per mirandam, & miserandam varietatem, Suffridus figit ad annum 401. Holoander ad 400. Nonnulli Codices Prosperi ad 399. & alij ad 398. Onuphrius verò, Baronius, Gordonus, Sigonius, & alij multi ad 397. Gerardus autè ad 396. Cur non licet Turonensi figere ad annum 395? Enimvero, cum constet tantam hanc varietatem euenisse, siue ob auctum, diminutumue numerum Cõsulum intra ipsam Fastorum à Christo nato coordinationem, siue ob diuersitatem Consulibus ad annum ipsum Christi nati assignatorum, vtrâque causam contrahendorum Consulibus biennio citius, quàm vulgares Fasti habeant, potuit habere Gregorius. Priorem quidem si v.g. Gordianos illos Cõsules quos sub Probo Imper. quidam ex Vopisco in Fastis collocant ipse cum alijs, quorum vnus est Onuphrius è Fastis abstulerit. Fuerunt enim dùm Romanum ad vastitudinè declinaret Imperiũ, atrocia adedò tẽpora, ut ob id nunc confusa cernatur Fastorũ series, & Cõsules suffecti ab Ordinarijs vix, aut ne vix quidè distingui possint. Sciunt quippè eruditi historici post Seueri Imperium multos ex suffectis Consulibus, vnà cum Ordinarijs in Fastos Romanos præter ius, ritumque veterum fuisse collocatos: Quæ res quam valde temporũ collectiones turbet, nemo non videt. Exemplo sit annus post mor-

té Aureliani Cæsaris, quo neque de quatuor succedentium Imperatorum spatiis, neque de Consulibus conueniunt Scriptores.

89 Altera item causa hic locum habet. Nam, si anno nati Christi non assignentur Lentulus, & Messalinus; neq; Augustus, & Siluanus, vt alij atq; alij tum veteres, tum recentiores faciunt, sed Lentulus & Piso Coss. vt nonnulli, & reclamante licet antiquitate fidenter assignant, profectò admirari, aut argutari nemo debet, quod consequenter Attici etiam, & Cæsarij Consulatum biennio citius quam Fasti vulg. faciant, Gregorius Turonensis affigat.

lege Pigbinum in Fastis Rom.

90 Præterea, sciunt Chronographi, atque Historici, non admodum referre qui, quo anno assignentur Consules, modò de Annis Christi, aut Olympiadum, aut conditæ Urbis, vel Orbis sit certum. Nimirum eiusmodi certis temporibus fixæ Epochæ satis olim fuerunt Chronographis ad suas rationes rectè putandas. Hanc ego existimo esse causam cur Eusebius, & Hieronymus Fastos Consulum omiserint in suis Chronicis: & si quando aliquod par Consulum obiter isti nominant, vt à Hieronymo ad finem sui Chronici factum est, dum adnotat viui comburium Valentis contigisse ipso Valente VI. & Valentiniano II. Consulibus, id, mirum, quanta dissentionum occasio fuerit: quippè ad eum locum alij addiderunt Annum Christi 381. alij 379. alij 378. Addiderunt inquam, narratio numerandi per Annos Christi inuenta, atque in vsum deducta est à Dionysio Exiguo, multis annis Eusebio, Hieronymo, Prospero, aliisque vetustis Chronographis posteriore, testaturq; diligentissimus Aubertus Myræus ad orã Hieronymiani Chronici à se editi, neq; in Amadino neq; Aquicinctensi vetustissimis Codicibus se reperisse annos Christi, vt nunc impressi libri habent adnotatos. Denique fac omnia ista, quæ excusando Turonensi adduximus, rigidus quispiam Censor abijciat. Fac illum (quod tamen non omninò concedimus) malè collocasse Atticum, & Cæsarium ad Annum sal. 395. est ne idcirco omnis illa de obitu Martini, & de eius funere ab Ambrosio procurato, refutanda narratio à vetusto ad eò, & graui, ac Sancto Historico posteris tradita? Recentiorum plerique omnes quot sphalmata habent in suis Fastis Chronicisque? Nunquid id eò ea, quæ perperam assignatis, Cõsulibus narrant, falsa existimabimus? Aequum igitur erit, sincere Lector. vt cum me demonstrasse deprehendes Ambrosium superuixisse Martino, omniaque Baronij Argumenta debilitata, atque vti spero, dissoluta videbis, & Turonensis narrationem recipias, & me nec malam prorsus causam suscepisse, nec segniter defendisse pronuncies.

Sed vt eruditissimi Baronij obiectiones, ac nostræ responsiones probè

percipiantur, vitium est de Fastis hanc, quam subijcio, paucorum Consul-
lum seriem decerpere; Nam intra hunc breuem Circulum versabitur to-
ta propemodum nostra dissertatio. Quæcum crebris, ijsque molestissi-
mis sit referta supputationibus, & Fastorum, ac temporè implicata tri-
cis, attentum, & harum rerum peritum Lectorem omninò requirit.

Anni CHRISTI
iuxta Fastos
Onuphr.

Anni Christi, Fastis assi-
gnati, vt elicitur à
Gregor. Turon.

379	Ausonius Gallus, & Olybrius.	377
380	Theodosius, & Gratianus Augusti.	378
381	Eucherius, & Syagrius.	379
382	Syagrius II. & Antonius.	380
383	Saturninus, & Merobaudes.	381
384	Clearchus, & Ricimeres.	382
385	Archadius, & Bauto.	383
386	Honorius, & Euodius.	384
387	Valentinianus III. & Eutropius.	385
388	Theodosius II. & Cynegius.	386
389	Timasius & Promotus.	387
390	Valentinianus IV. & Neotelius.	388
391	Titianus, & Symmachus.	389
392	Archadius, & Ruffinus.	390
393	Theodosius, & Habundantius.	391
394	Archadius III. & Honorius II.	392
395	Olybrius, & Probinus.	393
396	Archadius IV. & Honorius III.	394
397	Casarius & Atticus.	395
398	Honorius IV. & Eutybianus.	396
399	Theodorus, & Eutropius.	397
400	Stilico, & Aurelianus.	398
401	Vincentius, & Praxilla.	399
402	Archadius, & Honorius Augg. V.	400

Iam verò producenda mihi sunt argumenta Illustrissimi Baronij, iisq;
singillatim respondendum est.

Contendit Illustrissimus Baronius B. Ambrosium decessisse Anno
Christi Vulg. 397. & S. Martinum Anno 402. hoc est quinquenni-
o post Ambrosium, vt inde certissimè colligat non potuisse Ambro-
sium tam diu ante mortuum, celebrare funus B. Martini. Nos verò tõe-

dimus

dimus quidem Ambrosiū obiisse Anno Christi vulgari 397. negamus tamen id posse colligi ex Argumentis à Baronio allatis, ea enim, quæ in medium affert, sunt incertissima, vt mox patebit. Tuemur præterea cum Gregorio Turonensi Martinum obiisse Anno 395. hoc est Biennio propemodum ante Ambrosium, ac proinde potuisse celebrare, & porro celebrasse B. Martini funus. Dissoluamus igitur primū Argumenta Baronij quæ spectāt ad Annū obitus S. Ambrosij, tametsi ab ipso in ea re nō dissentiamus; Deinde eiusdē Baronij argumēta proponenda nobis, & profliganda sunt, quib. nititur probare Martinū obiisse Anno Christi Vulg. 402 Ambrosium obiisse Anno Christi vulg. 397. his rationibus sibi visus est euicisse Baronius.

91 Concilium III. Carthaginense celebratum est Attico, & Casario Cofs. mense Septembri: sed iam tum obierat Ambrosius, eius enim obitus in fastis ponitur die 4. Aprilis, ergo obiit aliquot saltem Mensibus ante Martinum qui decessit vndecima die Nouembris. Maior propositio sumitur ex Præfatione eiusdem Concilij, vbi habetur celebratum fuisse Mense Septembri Attico & Casario Cofs. Assumptum verò probat Baronius ex Can. 48. eiusdem Concilij, quo agebatur, an fas esset ad Clericatum assumere eos, qui antea Donatistæ fuissent; Huiusque rei determinationem Patres Concilij deuoluunt ad Siricium Summum Pontificem, & ad Simplicianum Episcopum Mediolanensem, qui Ambrosio successerat; Obierat igitur Ambrosius cum editus est ille Canon & celebratum est illud Concilium Attico, & Casario Cofs.

RESPONSIO.

HO C argumentum validissimum quidem videtur, sed reuera infirmissimum est, nititur enim Africani cuiusdam Concilij confusis, & interpolatis Canonibus. Nam id Concilium, quod Tertium Carthaginense nuncupatur, esto, celebratum fuerit Attico, & Casario Cofs. nequaquam tamen inde haberi potest post mortem Ambrosij celebratum esse. Ad probationem ex Can. 48. iā dicti Concilij, nego, Canonem illum esse sancitum in eo Concilio, tametsi nunc inter illius Canones reperiatur. Nōrunt sacræ Antiquitatis Cōsulti, Africanorum Conciliorum Canones adeò permixtos esse, atque cōfufos, vt plerumque quis cui tribuendus sit, difficilè queat agnosci. Exemplo sit hoc ipsum Carthaginense Concilium, quod Tertium vulgo nuncupatur, quinquaginta continens Canones: Nā ex ijs multos nō hoc eodē Concilio, Attico, & Casario Cofs. habito, sed alijs, atque alijs Concilijs Africanis fuisse sancitos ipsemet Baronius Annali quarto ad Annum Christi 397. fol. 39. & 40. fatetur ingenuè. Idq; meritò, ac iure facit, siquidē Canō. 47. qui est de numero Sacrorū Librorū, apertè id ostēdit quando

quidem

quidem in eo Bonifacius Papa, qui diu post illa tempora sedit, appellatur. Id ipsum agnoscit fateturque Baronius, notis ad Martyrologium ad 2. Nouembris in Victorino Martyre, & ad 20. Nouembris in Benigno Episcopo, vbi de Concilio Carthaginiensi verba habet. Iam verò (quod rem nostram, qua de agimus, propius tangit) ipsemet Canon 48. cui Baronius innititur, à Gratiano citatur, non vt Carthaginiensis III. quadragesimus octauus, sed vt Africani cuiusdam decimus quartus. Cuius quidem varietatis, atq; luxationis ea à peritis rerum antiquarum causa redditur, quod omnia Concilia Africana, diuersis licet temporibus habita, in vnum Canonum Codicem permixta, atque perturbato temporum ordine conflata fuere: Accedit quod iniuria temporum facile fuit Ex scriptoribus errare in nota numeri. Et præterea palam est consueuisse veteres Afros omnia Concilia Africana vno eodemque conclusa volumine appellare Concilia Carthaginiensia, tametsi pleraque ex ijs in alijs Africae Ciuitatibus celebrata fuissent, ea, puto ratione, quod Carthago primaria fuerit totius Africae Ciuitas, & Metropolis, ac proinde factum est, vt vocabulo Carthaginiensium Africani, plerique omnes significarentur. Vnde Carthaginienses, & Pœni confunduntur. Hinc Punicus *αὐβικός* idem est atq; Carthaginiensis. Vnde Punicæ mala, id est Carthaginiensia: & contra Ciceroni Carthaginienses pro Punicis, & Afris: Pro l. Agrar. *Carthaginienses fraudulentis, & mendaces*: quos Plautus, Lilius, Silius vocant Punicæ fide homines. Adde his, quod in eodem Concilio, è quo Gratianus excerptit Canonem iam dictum profitetur se reperisse etiam Canonem similem, qui incipit: *Qui apud Donatistas, &c.* Et materies quidem probè consentit; nam in vtroque de paruulis à Donatistis baptizatis agitur. Id ipsum fatetur Deus dedit Card. Sarorum Canonum Collector Gratiano aliquantò antiquior. Cum itaque posterior iste Canon non reperiat hodie inter Canones Concilij Carthaginiensis III. aperte sequitur etiam superioris, de quo disputamus Canonis suspectam esse, & incertam sedem; ac proinde non in Carthaginiensi III. Attico, & Cæsario Cofs. sed in aliquo alio Africano Concilio Siricij tempore celebrato, esse collocandum.

92 Neque verò quicquam Baronium iuuat id, quod ipsemet ad suam firmandam sententiam subdit in Notis ad Martyrologium ad diem 4. Aprilis, videlicet non posse prædictum Canonem in posteriora tempora differri: quandoquidem Siricius sequenti Anno Honorio IV. & Euty-chiano Cofs. octauo Kal. Martij cessit è vita: Hoc enim ipsum falsum est, & antiquis morum Historicorum Damasi, Prosperi, Socratis, Cassiodori, Luitprandi, Abbonis, Nicephori Episcopi, Martini Poloni, aliorumque multorum auctoritate redarguitur vt falsæ, aut saltem incertæ assertionis; ij enim non tredecim Annos solummodo, sed totos quindecim

& men-

& mentes aliquot sedisse Siricium asseuerant. De mente autem, & die, quo Siricius obiit, par dubitatio est, Nam Bedæ Martyrologium, quod idem fermè esse, ac Romanum, atque adeò fide dignissimum, Baronius ipse testatur, ponit diem obitus Siricij, non VIII. Kal. Martij, sed VI. Kal. Decembris, tametsi Baronius præscorum Codicum fidei sese opponere, & Bedanum in hac re Martyrologium corruptum arguere, aut aliquid falsum à Beda asseri demonstrare nitatur. Peruenit igitur Siricius, si iam dictos tot, & tantos Historicos audire velimus, non solum vsque ad Septembrem sequentis anni, sed etiam vsque ad finem, & eo amplius: atque adeò potuit ad illum, & ad Simplicianum Ambrosij successorem Canon ille, seriùs quàm Baronius censeat, sancitus, commodè deferri.

93 Alterum item Baronij Argumentum nihil plus habet roboris. Obiit, inquit, Imper. Theodosius ann. 395. die 16. Ianuarij. Ergo S. Ambrosius obiit 397. die 4. Aprilis. Et probasse sibi visus est sequelam istam, ex Paulino in vita S. Ambrosij scribente Ambrosium superuixisse ferè triennium Theodosio. Alioquin si Ambrosius peruenit vsque ad Aprilem anni sequentis, is non ferè triennium, vt Paulinus tradit, sed vltra trienniù superstes fuisset. Omnis igitur vis Baroniani argumenti consistit in particula illa, *ferè*. At id debilissimum est fulcrum. Nam *Tò ferè*, non semper minuit, sed, vt Grammatici docent, aliquandò etiam addit. Vid. Tursell. lib. de particul. c. 61. n. 2. Id patebit exemplis. Cic. lib. 12. Epist. *Hac erant ferè que tibi nota esse vellem.* Idem l. 3. de natura Deorum. *Hac ferè habui dicere de natura Deorum.* Significat enim pauca quædam præterea fuisse. Similiter, Exod. 12. Filij Israël egressi ex Aegypto dicuntur fuisse *ferè sexcenta millia*, id est paulò plus. Nam nu. 1. post. annum recensiti sunt 60350. ætatis 20. an. & supra, præter occisos Exod. 32. in adoratione vituli. Ita hanc particulam *ferè*, declarat Perer. l. 11. in Dan. Item Luc. 23. *Erat autem ferè hora sexta, & tenebra facta sunt.* Marc. 15. *Et facta hora sexta, tenebra facta sunt.* Iansenius, & Burgensis conciliant quòd *Tò ferè*, significet apud Lucam paulò plus, hoc est, quod non diu præterita esset sexta hora. Denique ipsemet Baronius Tomo 1. Annal. eodem modo accipit *Tò quasi*, apud Lucam cap. 3. scribentem: *& ipse Christus erat incipiens, quasi annorum triginta;* hoc est expleto 30. & cepto anno 31. Vide eundem Baronium in Apparatu, dum agit de anno nati Christi. Plura sunt eiusmodi Sacræ Scripturæ loca, sed prætereo. Illud tamen quod apud Seuerum lego, non debeo omittere. Is in vita S. Martini, illius inquam Martini, de cuius pretiosæ mortis tempore nunc disputamus, sumit *Tò ferè* pro paulò amplius, ipso met Baronio exponente. Verba Seueri hæc sunt. *Triennium ferè ante Baptismum in armis fuit*, Baronius verò in suis Notis ad 11. Nouembris, tradit S. Martinum, non triennio solo, sed quadriennio postquam

militare cepit, baptismum suscepisse, non alio utique huius rei Auctore (quis enim alius de ea re scripsit?) quam Seuerio loco iam dicto. Rursus idem Seuerus lib. 2. Historiæ, *Prælium*, ait, *Marathonium gestum est post Romam conditam anno ferè ducentesimo, & sexagesimo. Macherino, & Augustino Coss.* Hæc ille: & tamen ab Vrbe condita ad eos Consules sunt anni pleni 261. Ita verò dicere Seuerus maluit; quippè nouerat, particulam, ferè, quandoque non minuere, sed augere. Sed de re minima, iam satis multa. Itaque concludo argumentum baronij, particulæ, *ferè*, innixum, non procedere. Profligatis igitur his Baronij rationibus, restat, illud esse ad hoc idem probandum facilè validissimum, quod è Cyclo Paschali manifestè colligitur, videlicet, non posse alio anno statui obitum Ambrosij nisi anno 397. eo enim solo Anno, & non alio (per ea circiter tempora) contigit Sabbatum Sanctum die 4. Aprilis, qua die, Ambrosium decessisse in Vigilia Paschæ Fasti Sacri, atque Historici omnes affirmant. Hoc igitur certissimum argumentum erat afferendum. Itaque valdè miror eruditissimum Virum debilia hæc attulisse & rebus incertis innixa; Ea enim non sua vi, sed casu quodam verum concludere iam ostendimus.

Sed accedamus nunc ad examinandam alteram partem, quam Baronius aduersus Gregorium Turonensem statuere nititur: hoc est B. Martinum obiisse anno sal. 402.

94

PRIMUM ARGUMENTVM.

SEVERVS Discipulus S. Martini, & eiusdem vitæ narrator, tradit Martinum vixisse sexdecim Annos post Conuentum Treueri habitum de causa Priscilliani, ergo Martinus obiit Archadio, & Honorio V. Coss. anno iuxta vulg. Fastos 402. eo enim Anno, & non ante, terminantur sexdecim Anni iam dicti. Antecedens asseritur à Seuerio his verbis: *Sexdecim postea vixit Annos, nullam Synodum adiit: ab omnibus Episcoporum Conuentibus se remouit.* Sequela autem facilè probatur. Nam Synodus illa habita est Euodio Consule quem ad Conuiuium vnà cum S. Martino Imperator Maximus eo tempore euocauit. Ab Euodio autem Consule, quem vulg. Fasti figunt ad Annum 386. vsque ad Arcadij, & Honorij Quintum Consulatum hoc est vsque ad Annum Christi 402. sunt sexdecim Anni, neque plures, neque pauciores, Eo igitur anno B. Martinus obiit. Vide Fastorum seriem suprapositam.

RESPONSIO.

95 ANTEQVAM ad hoc argumentum è directo respondeam, libet Seuerum ipsum, quem iam nos Baronius intorlit, in Baronium retorquere. Seuerus alibi scriptum reliquit Beatum Martinum eo tempore fuisse iam septuagenarium, hoc est habuisse annos septua-

ginta

giata, & quod excurrit; Atqui non produxit ille vitam ultra octogesium primum Annum, vt præter Gregorium Turonensem qui id multis locis constanter, & incorruptè scriptum reliquit, Breuiarium Romanum nouissimè recognitum affirmat, ergo ex eodem Seuero clarissimè colligitur vixisse Martinum post Synodum Treuerensem solummodò nouem, vel decem Annos, non autem sexdecim, alioquin produxisset vitam multis annis ultra 81. Seuerus igitur Seuerum emendet.

96. Itaq; ad Baronij argumentū directè dico, Antecedēs debile esse, imò falsum eò quòd, vt demonstraui, cū annis vitæ Martini consistere nō potest. Ideò dicendum est vel lapsum memoria Seuerū, vt Victor Giselinus suspicatur, vel esse corruptum Seueri codicem, vt ante me Franciscus Haræus doctissimus Chronographus deprehendit, existimans Seuerum scripsisse non XVI. sed XI. & quidem emendanda omninò est ea nota, vt modò ex Seuero ipso demonstraui. Reponerem autem ego pro XVI. non XI. vt Haræus facit sed X. nam *Tò. Iam Septuagenarius*, significat procul dubio ex vi particulæ, *Iam*, fuisse tunc B. Martinum plusquam septuagenarium; sic enim in illo Horacij; *Iam satis terra niuis, atq; dira Grandinis misit Pater, &c.* Illud *Iam*, significat satis superque, copiosè, abundanter. Erat igitur tunc B. Martinus ætatis septuaginta vnus circiter annorum, quibus additi decem, exhibent 81. Quo autem fundamēto Baronius alioqui solidissimus Historicus, vt ad Annum Christi 402. faceret Martinum perueuisse, illi tribuerit 86. Annos, modò non quæro. Illud equidem scio breuiarij Romani nuperrimè emndati auctoritatem tanti fecisse & meritò, Gallonium siuè ipsummet Baronium in Apologetico aduersus Bellottum, vt fidenter existimarit eius præsidio se tueri contra aduersarios posse. Miror autem doctissimum Baronium ex nota numerali, quæ in omnibus propemodum vetustis Scriptoribus sæpissimè deprauata reperitur, argumentum conlase aduersus B. Gregorium Turonensem ad eò constanter asserentem Martinum obiisse Attico, & Cæsario Coss. anno salutis, vt ex eodem colligitur 395. Profectò legitimè ego facio, qui Seuerum, & Gregorium ipsum corrogo, quotiescunque in notis numeralibus mendam deprehendo; eundemque Gregorium pro virili parte tuor in re ista, quam absque nota numeri aperte constanterque asserit: E contra autem velim æquus Iudex censeat quàm benè sibi Baronius cōsentiat, qui cum sæpè alibi Seueri Codicem deprauatum clamet, videlicet in anno, quo Martinus natus est, quo baptizatus, quo militare cepit, quo militare desijt, quo Episcopus factus est, nihilominus ipse idem nūc istam vnicam dictionem, siuè numeralem notam XVI. ad eò incorruptam existimet, vt super eam magnam sui istius ædificij partem fundare non dubitet. Transeo ad

Secundum, & postremum Argumentum.

QUOD quidem eodem (vt verbum est) claudicat pede. Inquit enim Baronius. S. Gregorius Turonensis lib. 2. Hist. Franc. cap. vlt. scribit Clodoueu Regem vita migrasse Anno CXII. à Martini obitu: At ex altera parte constat Clodoueu peruenisse saltem vsque ad Ann. sal. iuxta vulg. Fastos 514. Ergo si à 514. subduxeris CXII. reliqui erunt 402. Anno igitur 402. Archadio videlicet, & Honorio Quintum Cofs. B. Martinus decessit. Antecedens quoad priorem partem iam probatum est auctoritate ipsiusmet Gregorij Turonensis: quoad alteram verò partem æquè probatur: peruenit quippè Clodoueus saltem vsque ad Hormisdæ Pontificatum, quem honorauit egregio munere aureæ, & gemmatæ coronæ, quemadmodum Anastasius Bibliothecarius, Haymonius alijque Scriptores tradunt; Hormisdas verò iniit Pontificatum Anno Christi 514. teste Damaso, siue Anastasio in Pontificali; Constat igitur Martinum non obiisse Attico, & Cæsario Cofs. anno, vel iuxta vulg. Fastos 397. vel, vt Turonensis supputat 395. Sed Archadio, & Honorio Quintum Consulibus Anno vulg. 402. quia illorum Consulatus distat à morte Clodouei Annis 117. horum autem 112. totidem scilicet, quot Gregorius Turonensis præscribit.

RESPONSIO.

HOC argumentum ita expeditio. Falsum est, aut saltem incertum Clodoueu Regem vixisse vsque ad Annum 514. concedo quidem peruenisse vsque ad Pontificatum Hormisdæ, cui coronam auream dono misisse legitur, at Hormisdæ Pontificatum alij citius, alij seriùs collocant in Fastis. Nò negauerim aliquos esse Historicos, qui cum Baronio supputant, attamen plures sunt, ijque grauissimi, qui multò citius consignant. Enumerabo aliquot. Paulus Diaconus Hist. Miscell. lib. 15. tradit Anno à Christo Incarnato 511. hoc est à Christo nato propemodum 510. Hormisdam misisse S. Germanum Capuæ Episcopum ad Iustinum Imp. qui Anastasio successerat. Sed cum idem narret Hormisdam alios Legatos iam antea misisse, meritò asseri potest Hormisdam, iuxta Pauli Diaconi opinionem iniisse Pontificatum anno Christi vulg. 508. vel summù 509. ac proinde eodem Anno Clodoueu obiisse; nihil igitur inde præfidij suæ firmandæ supputationi sumere Baronius poterit. Annales item veteres apud Cuspinianum, & Hermannus Contractus in suo Chronico videntur Paulo Diacono ad stipulari; statuunt. n. obitum Clodouei Anno. 509. Imo Aymoinus An. 500. & ab obitu Martini 112. hoc est obiisse Martinu nò ann. Christi 402. vt Baronius censet, sed multò citius; Prudenter igitur siue à Gregorio ipso, siue ab alio quodam erudito Viro, adoram lib. 2. cap. 43. quo loco Gregorius narrat obitum

Clodouei

Clodouei, scriptum est illud accidisse anno Christi 507. id enim optime consonat cum altero eiusdem Gregorii dicto, obiisse scilicet Martinum die Dominica 3. Id. Nouembris: Vtrumque enim dictum designat annū sal. 395. nam si à 507. detrahas 112. remanent 395. quod etiam supra obseruabamus. Huc propè accedit Matthæus V. Vetmonasteriensis, vetus ipse Historicus, & qui è vetustioribus suum Chronicon concinnauit, dū scribit Hormisdam iniisse Pontificatum Anno Christi 508. Vide igitur sincere Lector, quantum ea Baronij obiectio ducta à Clodouei decessu, & ab Hormisdæ Pontificatu vacillet, & nutet.

99 Nihil verò est, quod se Baronius tueatur auctoritate Damasi, siue Anastasij Bibliothecarij, Hormisdæ Pontificatum inter Consulatus Senatoris, & Symmachi, hoc est inter annos 514. & 521. concludentis: Aequum enim est me non pluris facere librum illum Pseudodamasi multis affumentis confarcinatum, innumerisque scatentem erratis, quam Baronius ipse faciat, qui passim ab eius libri auctoritate, atque præscripto recedit. Exempla ex plurimis pauca hæc satis erunt. Apostolo Petro ille Pseudodamasus tribuit Romanæ Sedis ann. 25. m. 3. d. 8. Baronius an. 24. m. 5. d. 11. Lino ille ann. 15. m. 3. d. 11. Iste ann. 25. m. 2. d. 23. Cleto ille ann. 12. m. 1. d. 12. iste ann. 12. m. 7. d. 2. Ille ait sedisse vsque ad Domitianum IX. & Rufum Cofs. iste vsque ad Traianum, & Glabrionem. Euaristo ille ann. 13. m. 6. d. 2. à Consulatu Valentis, & Veteris, vsque ad Gallum, & Graduum, iste ann. 9. d. 3. à Consulatu Pisonis, & Hastæ, vsque ad Auolam, & Panfam.

Quid plura? in huius ipsius Hormisdæ Pontificatus tempore, & Consulibus ab Anastasio, siue Pseudodamaso Baronius longè discedit, ille siquidem ann. 8 d. 17. iste an. 9. d. 10. Sedem Romanam tenuisse docet; ille tradit mortuum Cofs. Symmacho, & Boëtio; iste verò Cof. Maximo.

100 Par quoque varietas cernitur inter Baronium, & quem Baronius citat Marcellinum Comitem, tum in alijs Romanis Pontificibus, tum etiam in Hormisdæ, quem ille facit Pontificem Anno Christi vulgato 516. Honorio V. & Aureliano Cofs. hoc est, Biennio tardius, quàm Baronius velit. Verius ne Baronius, an isti, quos in contrarium produximus censeant, aliorum esto Iudicium. Satis nunc mihi est, palam ostendisse baroniana ista argumenta incerta ad eò, & debilia, non debere, nec posse B. Gregorij dicta refellere. 101 Adde his ipsummet B. Gregorium incertam reddere, & prorsus eneruare iam dictam supputationem annorum Cxii, cui Baronius innititur, quandoquidem libro x. Hist. Francisci capite 6. scribit Sanctum Perpetuum iniisse Episcopatum Turonensem Anno 64. à Martini decessu, sedisse autem Anno. 30. Volusianum verò eius successorem ann. 7. men. 2. Vitum ann. 11. d. 8. Lu-

cinium Ann. 12. m. 2. subiicitque hoc eodem Lucinio viuentē Clodouē reuertisse cum triumpho Turonos à cede Alarici Gothorum Regis, & anno vndecimo Episcopatus eiusdem ex hac vita migrasse. (Porro Baronius memoria lapsus est Notis in Martyrologium ad 13. Februarij cum scripsit Lucinium, vndecimo suæ Sedis anno ex hac vita migrasse, Clodoueus enim vndecimo Lucinij obiit, non autem ipse Lucinius; vixit quippe iste totos duodecim annos, & menses, vt dixi, duos) Puta nunc mecum Lector, has ratiunculas, profectò colliges Clodouei obitum contigisse anno circiter 122. à Martini excessu, non autem 112. vt alibi apud Gregoriū legitur. Præterea potest, & aliunde numerus ille 112. annorum facile refelli. Nam cum idem Turonensis alibi tradat Clodouēum obiisse quinto anno post Alarici necē; idē; ex hoc loco eliciatur contigisse anno Christi 517. quoniam poterit modo Baronius ex Gregorio a deo in notis numeralibus vario, hoc est, vt arbitramur, passim deprauato, certam de Martini obitu sententiam expromere? Denique tria habet Gregorius Turonensis ad obitum Clodouei spectantia. Primum, obiisse eum Anno 112. ab excessu Martini. Alterum, post Alarici mortem vixisse quinque annis Tertium, obiisse anno vndecimo Episcopatus Lucinij.

Baronius primum illud solummodò probat, quod suæ ipsius sententiæ suffragari posse existimat, reliqua duo improbat, aut tacet. Vel igitur omnia hæc tria probet: vel si id fieri non potest (quis enim adeo diuersa, imò aduersa conciliet?) omnia prorsus, quod à librarijs corrupta, & luxata sint, abijciat. Equidem nil reperio causæ cur illud primum dictum verius, & solidius existimari debeat, quàm secundum, & tertium, singula enim in eodem sacro Scriptore leguntur, & singula notis numeralibus, quæ in omnibus æquè depruari potuerunt, descripta sunt.

Argumenta itaque Baronij multis, vt vidimus, vacillant modis, tantū abest vt solida & valida censeri debeant ad euertendā B. Gregorij Turonensis de Sanctissimi Martini obitu, & funere narrationē antiquissimi tot Ecclesiarum consensu, ac traditione firmatam. Cæterum, & si satis bene defensa ea narratio videri possit, hoc ipso, quod tela, quæ in ipsam doctissimus Baronius intorsit, hebetauimus, nisi fallimur, atque retudimus (ea enim apud eruditos, probosque viros debet esse vis, atque auctoritas antiquitatis, vt nili euidentissimè redargui possit, ex se ipsa stare, & suum pristinum robur, existimationemque retinere intelligatur.) Ego tamen, quia latentem veritatem magis, magisque in apertum proferre decorū est, libenter ijs, quæ diximus addam in super argumenta nostra aliquot è penu ipso antiquorum, & grauium historicorum cum fide producta. Probo igitur, Beatum Martinum non obiisse anno Christi 402.

PRIMUM ARGUMENTVM.

102 **M**ARTINVS obiit vndecima Nouembris, die Dominica. Ita habet Sanctus Gregorius Turonensis lib. 1. Hist. Franc. cap. vltimo, & ne corruptam notam numeri suspicere, id ipsum explicatè, & disertè repetit lib. 1. Mirac. cap. 3. his verbis: *Gloriosum ergo, & toti mundo laudabilem eius transitum in die Dominica fuisse, manifestum est, vt in sequentibus certis testimoniis comprobabimus, quod non parui meriti fuisse censetur, vt in illa die eum Dominus in Paradiso suscepit, qua idem Dominus, & Redemptor victor ab inferis surrexit, & vt qui Dominica solemnia celebrauerat impollutè, post mundi pressuras Dominica die locaretur in requie.* Gregorio ad stipulantur SS. Seuerinus Episcopus, & Euergistus tum Seuerini Diaconus, postea verò eiusdem in Episcopatu successor, quibus Dominica die Martinum ad celos migrasse reuelatum est. Sed dies vndecima Nouembris ann. 402. non fuit Dominica, sed feria tertia, quia littera dominicalis fuit E, ergo falsum est Martinum obiisse ann. 402.

Vid. Vis.
horum SS.
Tom. 6. Sm-
rii.

SECUNDVM ARGUMENTVM.

103 **H**ABETVR ex Seuero Dial. 2. cap. 6. Beatissimum Martinum, quo primùm tempore factus est Episcopus, ad iisse Valentianum seniore; Id baronius non negat; sed contigisse scribit Anno Christi vulg. 375. post Consulatum Gratiani, & Aequitij, extremo scilicet Imperij Valentianiani, esto ita fuerit, quamuis alij nonnulli, vt Giselinus adnotat, multò citiùs alloquium illud consignent. Iam videamus quot Martinus annis Sedem Turonensem tenuerit, comperiemus non nisi 25. annos, quatuor menses, dies 7. lic enim apertissimè tradit Gregorius lib. 1. Mirac. cap. 3. *Per quinquennia quinque, bis insuper geminis mensibus, cum decem diebus, &c.* per quæ verba, cum rythmo quodam sint composita, ideoque corruptelis minùs obnoxia, emendandus est alter Gregorii locus lib. 10. Hist. Franc. cap. 43 r. vbi scriptum reperitur, sedisse annos 26. menses quatuor, d. 17. scribendumque ann. 25, menses quatuor, d. 7. Iam verò si vera est opinio baronii, profectò Sanctus Martinus non solos 25. & quatuor menses, sed 27. integros, & ex parte 28. annos (quod est contra omnes Historicos, qui de Martino scripserunt) vixisset Episcopus. Res clara est, quippè si 375. fuit primus Turonicæ Sedis annus, & peruenit Martinus vsque ad Nouembrem 402. vtique vigesimo octauo Sedis anno decessit.

TERTIVM ARGUMENTVM.

104 **Q**UAMVIS concedamus Seuerum composuisse Vitam Beati Martini ipso Martino adhuc viuentè, tamen post Martini obitum edidit, quod probatur, quia non multò ante Martini obitum eam se Hi-

tori-

litoria texuitle Seuerus ipse indicat, vt Giselinus in Vita Seueri acutè obseruauit. Nam in praefatione ad Desiderium vbi neglectum orationis cultū excusat, totum id quod ex politioribus studijs olim libauerat, id se tanti tēporis desitudine fatetur perdidisse: innuit ergo his verbis se Martini vitā composuisse post multorum annorum cum ipso Martino contuberniū, hoc est, paulò ante obitum Martini. Atqui editio, & euulgatio iam dicta Vitæ signatur à Baronio Anno Christi 397. Igitur Martinus iam ante hunc annum 397. è viuus excesserat: ac proinde ex ipsomet Baronio colligimus non peruenisse ad annum 402.

QVARTVM ARGVMENTVM.

105 **C**ONSISTAT ex testimonio Scriptorum veterum, & ex Romani Breuiarij nuperrimè recogniti auctoritate, Beatum Martinum non vixisse vltra octogesimum primum Annum: Atqui si obiit, vt Baronius opinatur, anno sal. 402. profectò vsque ad octogesimum sextum ætatis annum peruenit. Probo sequelam: si enim Euodio Consule, hoc est anno 386. iam erat septuagenarius, ergo anno 402. fuisset ætatis plusquam octoginta sex annorum. Hoc argumentum supra etiam attigimus, sed his est locus eius proprius. Baronius id non solum concedit, sed fidenter asserit peruenisse Martinum ad octuagesimum sextum ætatis annum. At quomodo tot vetustis Scriptoribus Gregorio videlicet Turonensi, Venantio, Fortunato, Adoni Viennensi, Sigeberto Gemblacensi, & (quod caput est) Breuiario Romano nouissimè recognito satisfacere possit, equidem haud video.

QVINTVM ARGVMENTVM.

106 **S**ANCTVS PERPETVVS factus est Episcopus Turonēsis anno 64. ab obitu Martini (tanti fecere veteres Galli Beatissimum Martinum, vt ab eius obitu veluti à memorabili temporū Epochā annos numerare consueuerint.) Id constanter tradunt Gregorius Turonensis lib. 1. de mirac. Sancti Martini cap. 6. & lib. 2. Hist. Franc. cap. 10. & 14. & lib. vltimo cap. 31. Aymoinus lib. 1. de gest. Franc. Ado Viennēsis in Chronico ætate 6. & Baronius ipse tom. 5. Annal. ad ann. 402. Atqui idem Sanctus Perpetuus interfuit, imò præfuit Concilio Venetico, quod supputate Baronio in Annalibus, celebratum est Anno sal. 454. ergo iuxta hanc Baronij Chronologiam (falsam vtique, sed auctori suo verè, & validè aduersam) Martinus decessisse dicendus esset anno 390 vt patebit è 454. detrahenti 64. Quomodo igitur alibi idem Baronius asserit decessisse 402. ? Diaphoniam istam nemo arbitror conciliabit.

Altera nunc nostræ sententiæ pars demonstranda est, videlicet Beatū Martinum obiisse Anno Christi vulg. 395.

PRIMUM ARGUMENTUM.

107 **G**REGORIO Turonense supputante, & Baronio non abnunte, natus est Martinus anno vndecimo Constantini, qui Gregorio est Christi 15. non autem 16. vt Baronius cum Onuphrio figunt. Non disputo vtri rectius, sed affirmo Gregorium Turonensem Anno, aut fortassis biennio præcurrere vulg. Fastos. Ratio est, quia Imperium Diocletiani, quod erat prisca Epochæ temporum, non 288. vt Lucidus alijque nonnulli, non 285. vt Astronomi, eodem Lucido teste, neque 284. vt vulgò fit, sed 283. inchoat. Nam Latini aliquot, cum Ambrosio, Annos Diocletianos Alexandrino more, numerabát à Thoth Aegyptiorum, id est, ab Augusto Mense. Hoc autem numerandi modo ab Occidentalibus etiam nonnullis, & præcipuè à Beato Ambrosio Episcopo vsitato, præueniebant alios, qui Epocham Diocletianeam à Paschalis mensibus sequentibus, hoc est, anno 284. ordiebantur. Ideò nemo mirari debet Beatum Ambrosium aliosque complures Occidentales vno anno citius eiusmodi Aeram putare, quam vulgò alij putent, qui Dionysianos annos numerant. Id videre est apud Ambrosium Epistolâ Paschali, quæ est 88. in ea enim sumit Ambrosius septuagesimum quintum annum pro septuagesimo sexto, & rursus octogesimum nonum pro nonagesimo, & nonagesimum tertium pro nonagesimo quarto, quod in Ambrosio non nemo eruditorum ante nos obseruauit. Redeo nunc ad Beatum Gregorium Turonensem, & affirmo ob iam dictam rationem, vndecimum Annum Constantini esse illi humanæ salutis 315. atque sic supputatio probè constat, si illi enim Aera Diocletiani incipit anno salut. 283. ergo finis eius vicennalis Imperij incidit in 303. post quem biennio in Britannis regnante Constâtio Chloro, ad 8. Kal. Augusti Constantinus eius filius hæres ex testamento relictus imperium capessit anno Christi, vt ex iam dictis liquet, 305. qui cum numeretur primus Constantini sequitur, vt decimus sit completus ann. Christi 315. ad 25. Iulij, & exinde eodem anno inchoetur vndecimus. Eo ipso itaque natum Martinum figimus vnâ cum Gregorio. Obseruauit autem Beatum Gregorium in sua Historia non rarer anno, aut biennio ante vulgares Fastos similiter præuenire, vt exemplo Pontificatus Gregorij Magni, quem inchoatum refert anno quinto decimo Chidelberti Regis, hoc est; vt ex eodem colligitur, anno Christi 488. alijque nonnullis eiusmodi supputationibus manifestum facerem, si locus hæc posceret. Formandum est nunc Dialecticè, vt nobis in more est, Enthymema. Christi annus 315 est Gregorio primus vitæ Martini, igitur Anno Christi 395. Martinus agebat annum 81 quo & mortuum tot veteres Scriptores, ac Breuiarium Romanum abundè testantur. Ergo ipso Christi anno 395. obiit, & non alio.

SECUNDVM ARGVMENTVM.

11. 10. 719.
ad finem.

108 **I**DEM Gregorius Turonensis scriptum reliquit, / Martinum ordinatum fuisse Episcopum anno 8. Valentiniani, & Valentis Augustorum; is est Christi, iuxta vulgares Fallos 372. Gregorio autem Aeram Diocletianeam anno 283. hoc est anno citius vnà cum Ambrosio, & Latinis aliquot inchoanti, erit profectò 371. quibus si addideris Episcopatus Beati Martini annos 25. menses 4. d. 7. peruenies ad diem 11. Nouébris Anni 395. Supputatio clara est, & omnia probè conueniunt.

109 Neque obstat, quæ interim ex castigatissimis Onuphrij Fastis posset fieri obiectio, videlicet, Annum, quo Valentinianus ad Imperij fastigium euectus est, fuisse bissextilem, atque adeò à Christo nato 364. Hinc verò sequi octauum Annum Valentiniani fuisse Christi 372. non autem 371. vt ex Gregorio statuimus: Non inquam, valida est hæc obiectio aduersus Turonensem: Is enim vt diximus diuersam sequutus est Aeræ constitutionem, Ambrosium scilicet, & complures veterum imitatus qui Aeram Diocletiani, anno, aut biennio citius inchoarunt. Verùm quid officit diuersa Aeræ constitutio, si in annis Christi, & Urbis, atque Orbis Gregorius cum Eusebio, & Hieronymo, vt ipse se facturum miserat, planè consentit? Denique nobis sat est demonstrasse, quando Gregorius inquit Martinum factum fuisse Episcopum anno 8. Valentiniani, perinde sumendum esse, ac si dixisset iuxta vulg. Fallos anno 7. Vtraque enim supputatio eodem recidit, quia in Diocletiani, & in Constantini Imperio tantum dissident, non autem in annis Christi, neque Urbis, neque Orbis.

TERTIVM ARGVMENTVM.

110 **S**ilatiùs, & diligentius explicemus vim argumenti illius, quod supra tetigimus, à Perpetui Episcopi ordinatione desumpti, non solum consequemur Martinum nequaquam obiisse anno sal. 402 sed etiam comperiemus obiisse an. 395. vt Turonensis clarè significat. Rationabor itaque hoc modo: Sanctus Perpetuus non solum, vt diximus, interfuit, sed etiam præfuit Concilio Venetico, pertinebant enim Venetici fines ad Turonensem, cui ipse præerat, Metropolitanus iure, Prouinciam, Concilium autem Veneticum quis non videat non posse constitui ann. salutis 453. vt Baronius, Binius, & Gordonus faciunt? eo enim ann. Sanctus Perpetuus nondum erat Episcopus Turonensis, quippè qui, vt supra multorum veterum testimonio firmauimus, ordinatus fuit anno 604. à Martini decessu. Atqui Martinus, Baronio, & Gordano obiit anno 402. quibus additi 64. conficiunt 466. non autem 453. Vide falsæ Theses quantum sibi inuicem aduersentur. Dicimus ergo cum Onuphrio, Concilium Veneticum celebratum fuisse anno 460. Magno

& Apol-

& Apollonio Coss. Ordinatio autem Perpetui non debet referri ad eundem Annum 460. quæ enim fieri potuit, vt inter tot, tantasque bellorum procellas, quæ per id tempus Gothis, vt Isidorus tradit, Gallias inuadentibus, Aruernos Turonicosque potissimum diuexarunt, Sanctus Perpetuus statim, ac Sedem Turonensis Metropoleos inijt Concilium illud Veneticum, quo tot Episcopi conuenerunt, cogere, celebrare, & tutò absoluerè potuerit? Quod si cõ vim ad eò probabilis coniecturæ mihi cõcedatur, saltem Anno præcedente, videlicet 459. ordinatum fuisse Episcopum, cum ex altera parte constet, vel ipso Baronio asserente, id accidisse Anno 64. ab obitu Martini, euidentissimè inde sequetur Martinum anno Christi 395. ad cælos euolasse, tot enim remanent, si è 459. subduxeris 64.

III.

QUARTVM ARGVMENTVM

SANCTVS GREGORIVS lib. 2. de miraculis Sancti Martini cap. 1. tradit se factum fuisse Episcopum Turonensem anno 12. Sigeberti Regis, & 179. à Martini obitu. Incidit annus iste in Annum Christi 574. Quod quia Baronius ipse concedit, probare ex Gregorio ipso superfedeo, alibi id prolixius, & diligentius confirmaturus. Itaque si à 574. dempseris 179. reliqui erunt 395. Hoc ergo anno Martinus obiit.

QVINTVM ARGVMENTVM

112. QVOD palmarium esse arbitror. Sanctus Martinus obiit die Dominico, tertio Idus Nouembris: sed iam dicta dies non incidit in Dominicam per ea tempora, nisi vel anno 395. vel anno 400. Atqui non potest eius obitus referri in annum 400. tum quia, vt superius vidimus, is annus abest ab eius ordinatione plusquam 29. annis, quod est aduersus omnem Historiæ fidem, tum etiam quod alioqui Martinus obiisset ætatis non 81. sed 86. annorum; quæ ambo falsissima, & antiquorum testimonio valdè contraria esse iam constat. Restat igitur asserendum obiisse Martinum Anno Christi 395.

113. Iam verò cum tot Chronicis rationibus, & tanta Antiquorum auctoritate pateat, Sancti Gregorij Turonensis narrationi de Martini funere ab Ambrosio procurato, nihil eorum, quæ Baronius obiecit, aut alius quispiam obijcere possit, obstare; Plurimas verò tum eiusdem Gregorij tum etiam aliorum supputationes optimè conuenire, reliquum est, vt cum eodem B. Gregorio ore pleno clamemus: *O Beatissimum Virum (Martinum) in cuius transitu Sanctorum canit numerus, Angelorum exultat Chorus, omniumque cælestium Virtutum occurrit Psallentium exercitus, Ecclesia virtute roboratur, Sacerdotes Dei reuelatione glorificantur.* Hoc celestimate, quia Portum iam aspicio, Latus finio hanc disputationem. Meritò enim ea verba mihi canenda sunt, quæ Romana Ecclesia in suo

nuper emendato Breuiario identidem canit. Quo etiam loco est aliqua,
 quod nostram, hoc est, Beati Gregorij sententiam firmet, *Nam, Tò, Sacer-*
dotes Dei reuelatione glorificantur, pluratiuo numero positum est; vt non
 solum Sanctus Seuerinus, sed etiam Sanctus Ambrosius, vt iam aliis ar-
 gumentis probatum est, comprehendatur. Ego autem plura sanè pro-
 ferre possem ad idem magis, magisque firmandum, sed parco Lectoribus:
 materies quippè valde implexa est, & tricis, spinisque confita. Occurro
 interea his decem nostris argumentis, nisi fallor, haud planè debilibus,
 duobus illis, quæ Baronius protulit, vt Martini obitum ad annum 402.
 protraheret. Censeat nunc sincerus, atque eruditus Lector (talem quip-
 pè desidero) ab vtro nostrum ius probabilius stet, atque ratio. Ego tan-
 tisper tabulam hanc, Apellem imitatus, suspendo è pergula, Do-
 ctorum virorum, hoc est, eorum, qui aliquid ultra
 crepidam sapiant, Iudicia
 subiturus.

Liber Collegij Societatis Iesv Paderborne.

Laus Deo Virginique Mariæ.